

Nr.239/1009/, IV metai. Die p h o l z , 1948 m. spalio mėn. 25 d.

Treji metai Jungtinių Tautų Organizacijai

Vakar buvo plačiai minima JTO trejų darbo metų sukaktis. D. Britanijoje bažnyčiose įvyko iškilmingos pamaldos ir susirinkimai. Vakare per radiją kalbėjo min. pirm. Kl. Attlee, pabrėždamas, kad JTO svarbiausias uždavinys esąs taikinti įvairius tarpusavio nesutarimus, kurie, jei pasitaiko tokioje gausybėje tautų, yra normalus dalykas. Tačiau kompromisai ir bendradarbia= vimas nesutarimus ar skirtumus visados pašalina. D. Britanija, sakė min. pim., visados stengėsi šiuo keliu eiti.

Paryžiuje per radiją kalbėjo JAV užs. reik. min. G. Marshall, pabrėždamas, kad reikia nugalėti visus sunkumus, kurie yra JTO kelyje. JTO visumos pir= mininkas Australijos užs. reik. min. dr. Evatt savo kalboje kritikavo visus tuos, kurie mano, kad sunkumai yra nenugalimi. Dr. Evatt pareiškė, kad JTO jau turi įrodymų, kad yra nugalėjusi daugybę ūkio ir politinių sunkumų.

Vakar britų radijas pranešė, kad JTO sukakties proga kalbėjęs ir Ge= neralissimus Stalinas. Jo kalbos turinio nepranešta.

Iš JTO pilnates konferencijos darbu

Sekmadienį pranešta, kad Saugumo Taryba antradienį susirenka nepaprasto posėdžio Palestinos reikalu. Šiandien popiet bus tęsiami debatai Berlyno klausimu. Artimiausias darbas yra Balkanų klausimas. Jau yra paruošti visi tuo reikalu pranešimai.

D. Britanijos užs. reik. min. E. Bevin vakar grįžo iš Londono į Paryžių, kur šiandieną prasideda Vakarų Unijos užs. reik. ministerių posėdžiai. Manoma, kad ministrai aptars gynybos ir ūkio klausimus. Britų imperijos min. pirmininkams akceptavus D. Britanijos įsijungimą į Vakarų Uniją, pastaroji turėsianti sustiprėti. Bevinas šiuose posėdžiuose informuos ir apie buvusios britų imperijos min. pirmininkų konferencijos nutarimus, liečiančius Vak. Uniją ir D. Britanijos vaidmenį jos ribose.

Kitos įvairios žinios

= Iš Prancūzijos pranešama, kad didelis kiekis kariuomenės ir policijos nukreipta į kasyklas, stengiantis apsaugoti jas nuo sunaikinimo. Kariuomenė ir policijai duotas įsakymas panaudoti ginklą, išpėjus, jei bus priešinamasi. Didelių susirėmimų nebuvo. Nors šie vyriausybės žygiai atrodo ir griežti, bet dauguma gyventojų supranta, kad paskutiniai įvykiai prie to privedė. Kadangi per streikavimo laiką nustota apie 3 mil. to anglies, tai 1 mil. to anglies vyriausybė nutarė užpirkti užsienyje, mokant už tai iš pinigų, skirtų alyvų, riebalų ir kt. maisto produktų pirkimui. Šiandienai komunistai vėl skelbia 24 val. streiką. Krikščionių prof. sąj. angliakasiai nesideda. Šiaurės Prancūzijoje esama ramu.

= Maršalio plano vedėjas Hoffman su savo padėjėju vakar lankėsi Berlyne, tardamiesi su gen. L. Clay. Manoma, kad buvo kalbama dėl išmontuotinių vokiečių įmonių. Hoffman palaiko nuomonę, kad reikalinga palikti visą eilę įmonių, kurios galėtų prisidėti prie atsistatymo.

= Iš Suomijos pranešama apie neramumus, kilusius įvairiose įmonėse, streikuojant komunistinių prof. sąj. darbininkams.

= Šeštadienį Stuttgarte į vokiečių moteris kalbėjo E. Ruzveltienė. Ji joms pareiškė, kad nacizmas ir fašizmas ir toliau pasilieks žmonijos pabaia. Ji kvietė jas vokiečių tautoje išauklėti tarptautinio bendravimo dvasią.

= Amerikiečių karinis Vokietijos gubernatorius gen. L. Clay, neseniai grįžęs iš Vašingtono, spaudos atstovams pareiškė, kad JA Valstybių vyriausybė remia nusistatymą iš Berlyno neišeiti.

= Vokiečių paštas praneša, kad nuo lapkričio mėn. 1 dienos pašto siuntinius galima bus siųsti į Turkiją, Graikiją, Austriją, Kanadą ir visur kitur, kur darbuvo likę uždrausta. Tačiau pabrėžiama, kad tie siuntiniai pirmiau turi būti įteikti muitinei peržiūreti.

= Vakar mirė žinomas kompozitorius Fr. Lehar, sulaukęs 78 metus amžiaus.

= Danijos karalius ir karalienė vakar atvyko Londonan atidaryti Danijos parodą.

= Iš Graikijos pranešama, kad vakarinėje Makedonijoje sukilėliai užėmė 2 kalnų vietas. Aštuoni nežinomos kilmės lėktuvai numetė sukilėliams maisto ir ginklų.

Lietuvių kalbos reikalai

Lietuvių kalba, seniausia Europos kalbų, tiek gausi žodžių ir tiek lanksti, skambi, dėsninga, kad galima visus, net ir naujai atsirandančius svetimųjų kalbų žodžius bei posakius lietuviškai atitinkamai ir patogiausiai pasakyti. Todėl mums, lietuviams, nėra jokio reikalo svetimųjų /barbarizmų/ vartoti, nebent jas kartais pašaipai ar pajuokai vartotumėm. Bet ir tada reikia jas atsargiai ir išmaningai sakyti ar rašyti. Dabar tremtyje kai kas be jokio reikalo yra pradėjęs vartoti svetimybės – svetimųjų kalbų žodžius ir posakius, užuot vartojęs juos savos, lietuvių kalbos. Tuo būdu gadinte gadinama ir teršte teršiama lietuvių kalba. Nemite turėjo atkreipti mūsų tremtinių akis ir VLIKo pirmininkas prof. M. Krupavičius, L. R. Kultūros Tarnybos valdytojas dipl. inž. A. Novickis, Švietimo Valdybos pirmininkas M. Židonis, vyr. insp. M. Krikščiūnas, ir todėl išleido aplinkraštį, raginantį tautiečius visokių kalbos svetimųjų vengti. Tą naudingą aplinkraštį vykdydami, mūsų stovyklos kultūrininkai savo tautiečiams yra nutarę suruošti paskaitų, o svetimybės nagrinėti, aiškinti čia "Akt. Informacijose" ir skelbimo būdu.

Prašom skirti svetimybės /barbarizmus/ pvz. ja, jo, faršeinas, gazieta, gemizė, grometa, kuperis, nermitelis, tašė, urmakeris.../nuo visame kultūringajame pasaulyje vartojamų mokslinių žodžių, vadinamų tarptautiniais, arba internacionaliniais, terminais, pvz.: aeroplanas, aritmetika, atomas, automobilis, batalionas, biliardas, gramas, kilogramas, litras, milijonas, radijas, ruporas, satelitas, seifas, ... nors ir šitokiems žodžiams lietuvių kalboje yra ar gali būti lietuviškųjų atitikmenų pvz.: lėktuvas, skaičių mokslas /skaičiavimo mokslas/, garsiakalbis, palydovas ar bendrininkas, nedegamoji spinta, gelbėtojas – atleidėjas – išganytojas...

Cia dabar neturėdami Lietuvoje išleistųjų žodynų ir informacinių šaltinių, žinoma, kartais kurį nelietuvišką žodį galime ir nevisai taip nuskaidyti, kaip jis jau yra buvęs paskelbtas, bet tai vistiek bus lietuviškas terminas, mūsų žmonėms pravartus ir tiktinas vartoti.

Susitarimo ženklai: 1/Jei po termino eina brūkšnis, tai tas terminas vartotinas kaip tarptautinis arba lietuviškas terminas. 2/Jei po termino eina du brūkšniai, tai suprask, kad toks žodis ar posakis nevartotinas ir nusakytinas taip, kaip yra po tų dviejų brūkšnių. 3/Trumpinsys tarpt. reiškia, kad žodis yra tarptautinis terminas ir todėl vartotinas, o po jo eina lietuviškas atitikmuo. "Kas rašoma kabutėmis" " , tai reikia žinoti, kad čia tarp tų kabučių žodis ar posakis arba nelietuviškas arba kad ir lietuviškas, bet nevartotinas. 5/nev. – nevartotinas, nelž. – nelietuviškas žodis, plg. – palygink, pvz. – pavyzdžiui, žr. – žiūrėk, angl. – angliškai, gr. – graikiškai, lmk. – lenkiškai, lot. – lotyniškai, ltv. – latviškai, pranc. – prancūziškai, rus. – rusiškai, tot. – totoriškai, vok. – vokiškai.

Laikraščio numerius pravartu rankiotis, kad paskum reikale kalbos informacijai žmogus turėtų.

Koncertavo "Aušrinė"

Daina – ta nežemiškoji esybė nematoma atskrenda iš kažkur ir nuskaubėjusi vėl nematoma, nejaučiama pranyksta. Tik sužadintieji mūsų jausmai ilgai ja gyvena. Tada vieni niekai atrodo tie sušaudytieji blokai, laivu siūbuojančios grindys, juodasis cementas ir kasdienio kartėlis galugerklėje. Širdyje ir aplinkoje jauti švelnų pranykstančios dainos plazdenimą. Ir tada būtinai prisimeni tuos, kurie, sukviatę mus visus iš vilko duobių, naujų trykstančio šaltinio vandeniui atgaivino po šiokiadienio pilkumos. Prieš akis dar nespėjęs pranykti didžios dainuojančios šeimos vaizdas. Dirigento veidu čiurkšlėmis eina prakaitas. Kažin, kiek jo nutekėjo, ligi ši dainos šventė įvyko. Tokiam darbui reikia ne tik gabumo, bet ir meilės, kurią turi Mykolas Liuberskis, tokios meilės, kuri nelyginant šviesus žiburyškus, nuošaliai palikdamas visus sunkumus ir kliūtis. Konstatuojame vėl džiugų įvykį: "Aušrinė" vėl gausi, balsinga ir galinčia. Tuo džiaugėsi sekmadienio vakarą gausi margaspalvė publika. Geri ir nuotaikingi buvo ir kiti koncerto programos numeriai, ypač kvartetas /Pr. Zaranka, B. Pakštas, A. Čaplinskas, V. Liorentas/. Naujai pasirodė ir Gimnazijos mergaičių choras. Juo daugiau meninių vinytų, tuo džiugiau. Platonas senyboje sakė: "Jei žmogaus protas atmieštas dailiai skambančia daina, tai jo norai ir užsimojimai įgauna didesnio pajėgumo". Tie žodžiai ir šiandieną tebegalioja. S.N.

Leidžia Diepholzo LTB komitetas. Redaguoja Salomeja Narkeviūnaite.